

Projektet
Svenska Häst och Vagnmuseet (SHVM)
Kari Lawe
2007-07-03

Studiebesök och studieresor

SHVM är tänkt att bli ett levande museum, dvs ett museum där besökarna inte bara erbjuds att beskåda en rad föremål i hallar och montrar, utan även att se och delta i olika typer av evenemang och uppvisningar samt aktivt kunna pröva på och testa olika aktiviteter med anknytning till hästar. Dessutom är det tänkt att museet även skall kunna bidra med olika typer av ”avsuttna” utbildningar, kurser och rådgivningar inom museets kompetensområden.

Ett dylikt museum har fram tills nu helt saknats i Sverige. Det som finns är avdelningar för vagnar, sadlar, selar och övrig hästutrustning samt i förekommande fall även häst- och ridlitteratur inom existerande museers samlingar, exempelvis *Livrustkammaren* (sadlar, selar, tornerspelsmunderingar, vagnar och slädar från Gustav Vasas tid och framåt, samt ett omfattande bibliotek, exempelvis då kaptan Emil Ficks samling av häst och ridlitteratur från början av 1500-talet till första hälften av 1900-talet), *Kungliga hovstallet* (vagnar och selar från 1800-talet och framåt), *Skokloster* (hästmunderingar från 1600- och 1700-talen samt häst och ridlitteratur från samma tid) och Jamtli (jämtlandsselar samt avdelningar för hästen inom forbondekulturen och i det vikingatida samhället).

Det enda museum i Sverige som är helt specialiserat på hästar är *Nordiska travmuseet* i Årjäng vilket har som syfte att samla, registrera, bevara och dokumentera travsportens historia i Norden. Även detta museum är dock ett traditionellt museum med fokus i permanenta och tillfälliga utställningar.

För att kunna förverkliga ett levande museum är det följaktligen av vikt att ta del av de erfarenheter angående liknande hästmuseer som finns ute i Europa, framför allt i Italien och Frankrike. Som exempel på anläggningar som bör vara av intresse att besöka kan följande nämnas:

Frankrike

Musée vivant du cheval du Chantilly

Detta museum, vilket öppnades 1982 samt ägs och drivs av Yves Bienaime, är som namnet anger ett levande museum där man förutom vagnar, selar, sadlar och allt övrigt som rör hästar även kan se representanter för samtliga hästraser som använts i Frankrike samt uppvisningar illustrerande ridkonstens historia. Museet är inrymt i historiska lokaler från 1700-talet, Les Grandes Écuries, vilka mellan 1719 och 1740 uppfördes av Jean Aubert för prins Luis Henri de Bourbon . Hemsida: <http://www.museevivantducheval.fr>. Adress: Musée vivant du cheval. Grandes Ecuries. Pb. 60242. 60031 Chantilly Cedex. France. Museet ligger i omedelbar anslutning till världens största träningsanläggning för galopphästar.

Academie du Spetacle Equestre

Manege de la Grande Écurie de Chateau de Versailles

Under det senaste decenniet har la Grande Écurie i Versailles, före Franska Revolutionen säte för hovets pageskola – en av den dåtida världens främsta utbildningsanstalter för ridutbildning - restaurerats. 2002 överlämnades anläggningen till Monsieur Bartabas, ledare för Theatre Zingaro vilken där bedriver utbildning i äldre ridkost samt ger uppvisningar med sina elever och hästar. Syftet är att levandegöra den gamla Versaille-skolan samt ge elever från hela världen möjlighet till högre ridutbildning. Inträdeskraven är att man tävlat lägst Prix de Saint Georg samt att är mellan 18-26 år gammal.

Akademien samarbetar med Centre de Musique Baroque de Versaille och Conservatoire de Musique de Versaille. Till anläggningen finns dessutom kopplat ett museum för äldre hästvagnar.

Hemsida: <http://www.cheval-haute-ecole.com/index60306-1>. Adress: Academie du Spectacle Equestre. 103, Boulevard Mac Donald. 750 19 Paris

Italien

Museo Civico Gustavo VI Adolfo di Svezia.

Detta museum grundades 1994 med hjälp av EU-medel. Det är levande museum där man förutom att följa hästens utveckling från urtiden och framåt, samt studera den speciella hästkulturen i Maremma Laziale även kan se uppvisningar med butteri – Italiens cowboys - samt delta i arkeologiska exekutioner till häst, följa herdarna på deras vandringar eller bara rida ut i det vackra landskapet och därefter äta en god middag baserad på lokala produkter.

Museet är uppdelat i två avdelningar. I den första avdelningen behandlas hästens urhistoria, dess roll i det paleolitiska samhället, tämjandet av hästen, införandet av tamhästar i Italien, , hästens roll i det forntida, italienska samhället samt hästens roll i religiösa ceremonier. I den

andra avdelningen behandlar man butteri, deras funktion och speciella kultur, tillverkning av de för monta maremma typiska sadlarna, hovslageri, hästens roll i folkloren, samt i den muntliga traditionen. I omedelbar anslutning till museet finns en inridningsring, en hovslagarsmedja, ett stall och en butterihydd där besökarna kan ta del av olika aktiviteter. Museet är inrymt i nybyggda lokaler i den lilla staden Blera. Häst/arkeologiaktiviteterna finns i grannbyn Civitella Cesi.

Att museet uppkallats efter den svenske kungen Gustav VI Adolf sammanhänger med att kungen under de grävningar som han tillsammans med Svenska Rominstitutet bedrev i San Giovenale mellan 1956 och 1963 förlade sitt residens just i staden Blera. Kungen blev mycket populär i området. Inte minst uppskattas att hans verksamhet gav många arbetstillfällen i en av arbetslöshet drabbad glesbyggd och att den lilla staden efter många hundra års törnrosasömn åter placerades på kartan. Att uppkalla hästmuseet efter Gustav VI Adolf var därför dels ett sätt att hylla den älskade monarken, dels en gest av tacksamhet mot Rominstitutet för dess insatser för trakten.

Hemsida: http://www.antiquitates.it/museo_del_cavallo.

Museo delle Carozze d'Epoca

Levande museum med vagnar (sammanlagt 300 st. 160 finns utställda) selar, sadlar mm vilka finns utställda i moderna lokaler i en av Roms södra förorter. Museet är resultat av 40 års samlingar och drivs av *Associazione Carrozze d'Epoca*. Samtliga vagnar och övrig utrustning är restaurerade till användningsskick och används för uthyrning till film, Tv, teater och övriga evenemang, exempelvis bröllop och tornerspel. Härifrån kom exempelvis all hästutrustningen i filmen *Gladiator*. Till museet hör även en större hästanläggning, belägen i Castel Gandolfo, där man sysslar med utbildning, träning och försäljning av hästar. Där är det även möjligt att få ridlektioner från nybörjarstadiet och upp till högre skolridning. Hemsida: <http://www.lecarozzedepoca.it>. Adress Le carrozze d'epoca. Via G. Failla. 00128 Roma. Hästanläggningen: Via Monte Crescenzo. Castel Gandolfo.

Museo Storico del Trotto

Museet, vilket leds av armékapten Ermanno Mori, behandlar förutom travets historia även hästen mer allmänt inom sporten. Kopplat till museet finns ett bibliotek innehållande samtliga böcker som i Italien tryckts om hästar och hästsport från 1500-talet och framåt, ett bokförlag samt en uppfödning av travhästar och en travbana. Hemsida:

<http://www.macks.it/museo>. Adress: Museo Storico del Trotto. Preso l'allevamento San Marone. Civitanova Marche. Contrada Asole No. 24

Slutligen bör även ett par mer traditionella museer nämnas vilka även de kan vara av intresse att besöka för projektet.

Padiglione delle Carrozze.

Detta museum grundades 1973 av påven Paulus VI och är en del av Museo del Vaticano, Vatikanmuseerna.. I en nybygd underjordisk lokal visas karosser vilka tillhört påvar och kardinaler under 1800-talet. Här finns även selar och sadlar samt modeller av äldre vagnar och en del intressanta tavlor. Hemsida: <http://www.mv.vatican.va/2>.

Mer tavlor visande korteger, ridande påvar mm finns på *Museo di Roma*. (Hemsida: <http://www.museodiroma.comune.roma.it>)

Museo Nazionale delle arme di cavalleria

Traditionellt museum vilket öppnade 1968 och som behandlar hästen inom kavalleri och sport. Museet är inrymd i de lokaler som mellan 1849 och 1943 hyste den italienska kavalleriskolan i Pinerolo. (kaptan Caprillis skola). Här finns även ett betydande bibliotek. Hemsida: <http://www.assocavalleria.it>. Adress: Museo Storico della Cavalleria. c/o Scuola di Cavalleria. Viale G. Giolitti 5. 10064 Pinerolo.

För att göra dessa studiebesök bör 10-14 dagar anslås. Kvar att ta ställning till är hur många, och vilka, personer som bör delta studeresan.

Utbildningar

SHVM bör kunna bidra med en rad "avsuttna", så väl teoretiska som praktiska utbildningar inom hästsektorn. Exempelvis saknas helt en historisk dimension inom de utbildningar som för närvarande bidrivs vid landets riksanknagningar och hästanknutna gymnasieskolor. Med andra ord; eleverna får inte lära sig någonting vare sig om hästens, ridkonstens eller körkonstens (ordet körkonst används här som sammanfattande begrepp för samtliga typer av körning med häst) historia. Den nuvarande verksamheten saknar därmed en nödvändig förankring i historien, vilken i sin tur försvårar ett blickande framåt. Detta är en lucka SHVM, med sin kompetens, bör kunna fylla.

Andra "avsuttna" verksamheter där SHMV bör kunna svar för kvalificerad utbildning och rådgivning är exempelvis rörande reparationer av vagnar, selar, sadlar mm. SHMV bör följaktligen kunna bli en central resurs för synliggörande och spridning av olika kunskaper och forskningsresultat inom hästsektorn

Aktiviteter

Som exempel på aktiviteter som skulle kunna erbjudas besökarna kan följande nämnas:

- 1) Uppvisningar synliggörande hästen i historien, dvs. ridning och körning genom den nordiska historien. Såväl den civila som den militära sidan bör synliggöras.
- 2) Rid/körutflykter i det skånska landskapet, exempelvis för att studera de talrika bronsålderslämningarna. Dessa är ju av speciellt intresse sammanhanget med tanke på den centrala ställning hästen hade inte minst i bronsålderns religion.
- 3) Möjlighet att pröva på äldre rid/körstilar.

Dessutom skulle museet kunna hyra ut hästar, vagnar och övrig utrustning till filminspelningar, teater och övriga evenemang. Kanske skulle man även kunna åta sig student- och bröllopskörningar.

De ovannämnda aktiviteter kräver en del speciella resurser angående människor och hästar. På personsidan behövs dels individer som kan svara för de historiska uppvisningarna, dels individer som kan leda och guida på rid/körutflykterna.

Angående hästar krävs dels hästar lämpliga för de historiska aktiviteterna , dels för utflykter med många fall ovana personer. Samtliga dessa hästar bör kunna utbildas genom museets försorg.

Lokaler

En första skiss angående de lokaler om behövs för förverkligandet av et dylikt museum visar på följande:

Utställningshallar för vagnar, selar, sadlar och övrig utrustning. Lokaler för föreläsningar, filmvisning mm. Bibliotek och studierum med läsplatser och datorer. Stallar samt rid/körplan. Eventuellt krävs även en rid/körhall. Restaurang/kaffeteria. Souvenirbod.

.